

אתיקה באימון והקוד האתי של ICF

הפדרציה הבינלאומית לקואוצ'ינג - ICF, הגוף המקצועי המוביל בתחום האימון בעולם, הגדיר את האתיקה באימון **כעמידה בהנחיות האתיקה וההתנהגות המקצועית**: הבנה של האתיקה והסטנדרטים המקצועיים באימון והיכולת ליישםם באופן נאות בכל מצבי האימון. המאמן:

- מבין את קוד ההתנהגות של ICF ומציית לו בפעילותו.
- מבין את ההנחיות האתיות של ICF ומציית להן.
- מבהיר היטב את ההבדלים בין אימון, ייעוץ, פסיכותרפיה ומתכונות תמיכה נוספות.
- מפנה, כאשר זה נדרש, את הלקוח לבעל מקצוע בגישת תמיכה אחרת.

מה בין אתיקה לחוק?

- חוק מוגדר כמערך עקבי של כללים המוחלים אוניברסאלית והם בדרך כלל נאכפים על ידי הרשויות.
- אתיקה מבוססת על הסכמות לפיהן בני אדם מחליטים לקיים אינטראקציות ביניהם. עניינה של האתיקה הוא **הלימוד של מהו הנכון ומהו שלא** ובחירה בעשיית הדבר הנכון.
- ישנה חפיפה רבה בין חוקים לכללי אתיקה (למשל "אל תגנוב"), אך החוק מתיר פעילויות אשר תוגדרנה כלא אתיות (למשל לשקר לידיד) וגם ההיפך הוא הנכון (נהיגה במהירות מוגזמת אינה סוגיה אתית כלל).
- חוקים מוגדרים ונאכפים על ידי גורמים "חיצוניים" ואילו אתיקה היא במידה רבה "פנימית" (לא מוחלטת) ומונעת על ידי תחושה מוסרית ובחירה.
- חוקים בהגדרתם ובמהותם נוקשים ואילו כללי האתיקה גמישים יותר, אמביוולנטיים ורוויי בחירה חופשית ואלטרנטיבות. באי מילוי החוק התוצאות בדרך כלל ברורות. שלא כך - בהפרה של כללים אתיים.
- הציווי הכללי בחלק לא מבוטל מן ההגדרות האתיות מותיר מקום ליצירתיות אישית כל עת שנשמר העיקרון המגולם בהגדרה (וכמובן גם מחייב התחבטות ובחירה אישית במקום ציות להוראה).
- ככל שהתחום בו עוסקת ההגדרה האתית הופך להיות יותר בעייתי, רווי סיכונים וקונפליקטים - ההגדרה, פעמים רבות הופכת להיות בעלת רזולוציה עדינה וממוקדת יותר ולעתים קרובות מאמצת דפוס של "אל תעשה".

מדוע אתיקה באימון?

- כי התנהלות אתית מאפשרת מערכות יחסים תקינות ומועילות בין אנשים לאורך זמן.
- כי היא מושתתת על ערכים אנושיים ותרבותיים מרכזיים: אמון, יושר, שוויון, הגינות, אכפתיות, ובמקרה שלנו - מקצועיות.
- כי היא אפקטיבית ומסבה סיפוק בכמה רמות: **ברמה האישית** - מעשיית הדבר הנכון, **ברמה המקצועית** - תדמית וקידום הקשר, **ברמה העסקית** - לאורך זמן גופים בעלי יושרה והתנהלות אתית גם מרוויחים יותר מאשר אחרים.

חשיבותה של האתיקה הקיימת תמיד, גוברת בשלושה מצבים לפחות, החלים כיום על תחום האימון:

- כאשר אין רגולציה חיצונית ואין חקיקה ספציפית המתייחסת לעיסוק מעבר לחוקים כלליים. **במצב שכזה גוברת חשיבותו של הקוד האתי כמנגנון מכוון וכמדריך לקבלת החלטות בתחום.** בהיעדר חוק ורגולציה חיצוניים - מערכת האתיקה של האימון היא מעין "רגולציה פנימית" באמצעותה שואפים העוסקים באימון להגדיר ולהסדיר את דפוסי הפעילות הנאותים בינם לבין לקוחותיהם ובינם לבין עצמם.
- כאשר **מהותו של העיסוק הוא במערכות יחסים בין בני אדם**, בשונה למשל מנותני שירותים בתחומים אחרים. הרציונל כמו גם תנאי ההצלחה של האימון - תלויים בהתנהלות המבוססת על אמון ומקדמת יחסים נאותים בין בני אנוש ולא בהפרתם לשם רווח אישי.
- כאשר התחום שואף להפוך **מעיסוק למקצוע ולפרופסיה**. הגדרתו של קוד אתי מוקדם וציות לכללי האתיקה, עושים את ההבדל בין עוסקים "חאפרים" בעלי כוונות טובות לבעלי מקצוע המבינים את הרגישויות והבעייתיות שבעיסוק שלהם ושואפים לתת להם מענה הולם.

בנוסף, האתיקה המוקפדת:

- מציעה הגנה לעוסקים בתחום- המאמנים וללקוחות- המתאמנים. פעילות אתית אמורה לצמצם את הסיכון לכל המעורבים בתהליכי האימון.
- ממפה תחומים עיקריים מעולם התוכן של העיסוק וממקדת בהם את תשומת הלב של העוסקים בתחום ומציבה "תמרורי עצור" בצמתים ובמפגשים בעייתיים המועדים לפורענות.

הציות לכללי האתיקה הוא עניין של בחירה

- ההיענות לצווים או לקודים של אתיקה היא בראש ובראשונה תוצר של בחירה. בעיקר כאשר במקצועות פחות מפוקחים כבאימון, הסנקציות על פעילות לא אתית (תלוי כמובן בחומרת החריגה) נתפסות (בטעות) כלא מאיימות.

- הבחירה בהתנהלות אתית חייבת להיות חלק מתפיסה אישית מקצועית המשולבת בתשוקה להציב את המקצוע במקומו הראוי.
- התנהלות אתית באימון היא תנאי הכרחי להפיכתו של עיסוק שתדמיתו כיום היא חסרה, למקצוע המאוכלס על ידי בעלי מקצוע הגאים בו ובהשתייכותם אליו. רק כך נוכל להימלט מקביעתו של גראוצ'ו מרקס ש"אינו חפץ להשתייך למועדון הרוצה בו כחבר."

אבל הציות לכללי האתיקה הוא לא רק עניין של בחירה

טועה מי שמאמין שהקוד האתי הוא רק עניין של בחירה ושלהתעלמות ממנו או מחלקים שבו אין משמעות והיא נעדרת תוצאות.

עו"ד אביבה באומל, מהמומחים המובילים בנושא האתיקה באימון בישראל, קובעת כי "הקוד האתי הוא בבואת החוק" ושכך לטענתה, לרוב כללי האתיקה שבקוד האתי יש שורשים "עמוקים" בדין הקיים. מסקנתה היא שהחובה לציית לקוד האתי היא "ברירת המחדל החשובה ביותר שכן הפרת כלל מכלליו עלולה להיות גם הפרה של חובה שבדין."

עו"ד באומל מתייחסת לשלוש חובות הקבועות בחוק אשר הועתקו לתוך הקוד האתי:

- **חובת תום הלב** - הצגה עצמית נכונה, פעילות ביושר ובכנות והגינות, מודעות של המאמנים לכוחם ולהשפעתם בתהליך האימוני. המשמעות המעשית של הפרת הכללים האתיים הללו, עלולה להיות בנוסף לעבירה אתית גם הפרת חוק שסנקציות בצידה.
- **חובת אמון** - הדין בישראל מסדיר מערכות יחסים המאופיינות בתלות ובאי שוויון באמצעות יחסי אמון ומטיל על בעל המקצוע חובות אמונים ללקוחות. חובה זו מניחה כי בעל התפקיד, המאמן, מתחייב כלפי לקוחו- המתאמן כי האינטרס העליון אשר ינחה אותו הינו טובתו של המתאמן בלבד. חובת האמון היא נשמתו של התהליך האימוני ויש בה חובה של המאמן לפעול לטובתו של המתאמן ובחובה זו יש התעלות מעל לאינטרס אישי של המאמן, כולל ניצול כוח, ניגוד אינטרסים וניצול מעמדו של המאמן למטרותיו הפרטיות.
- **חובת שמירת סודיות ופרטיות** - הפרת סודיות ופגיעה בפרטיות מהוות בראש ובראשונה הפרה של חובת אמון. מעבר לכך, כיבוד זכותו של המתאמן לסודיות ולפרטיות היא לא רק ציווי אתי אלא חובה חוקית לכל דבר. מי שמפר את הכלל האתי הזה עלול למצוא עצמו לדברי עו"ד באומל, מפר גם שורה של חוקים אחרים. למשל:

חוק העונשין - על פי חוק זה, גילוי סוד הינו עבירה פלילית שדינה עד 5 חודשי מאסר.
חוק הגנת הפרטיות - הפרת חובת סודיות הקבועה בהסכם או בדין, לעניין מידע פרטי, מהווה פגיעה בפרטיות.

עו"ד באומל מזכירה שלא יכולה להיות סתירה בין הוראות החוק וכללי הקוד האתי. במקרה של סתירה - החוק גובר. **עו"ד באומל** מדגישה בהקשר זה כי אנו כמאמנים אכן חייבים חוב סודיות למתאמנים אך סודיות זו אינה מוחלטת ובוודאי **שאינה חיסיון**, שכן חיסיון "הוא פטור מחובה הקבועה בחוק למסור מידע במסגרת חקירה רשמית או במסגרת עדות בבית משפט". החיסיון מוענק על פי חוק ולא ניתן להסכים בחוזה על חיסיון. מאמנים אינם יכולים לטעון להגנת החיסיון ויהיו חייבים לחשוף מידע אם וכאשר יידרשו לכך על ידי הרשויות.

למה כדאי לך כמאמן לציית בקפידה לחוקי האתיקה באימון?

- **כי זה טוב לך כמאמן** - מגן עליך מפני "החלקות" אתיות ומהפרות חוקיות, ומכוון אותך לפעילות נכונה ואפקטיבית.
- **כי זה טוב למתאמן שלך** - מגוון עליו מפני חריגות ומבטיח לו תהליך אימוני המעוגן באמון, יושר ומקצועיות.
- **כי זה טוב לעמיתך המאמנים** - כי הם שותפים לאותו עולם תוכן התנהגותי שלך ונוצרים ביניכם ועבורכם בסיס וסיבה לקשרים מטיבים ומועילים.
- **למקצוע האימון** - כי למקצוע הנסמך על תשתית אתית איתנה, להכללת מנגנוני אכיפה ובקרה יש תדמית מקצועית ומושכת יותר ו"תוחלת חיים" ממושכת.

הקוד האתי של ICF

לשם הפשטות המושג באנגלית Coaching תורגם במסמך זה למילה העברית "אימון".

חלק 1

ההגדרה של ה-Coaching

אימון: הוא שותפות עם לקוחות בתהליכים יצירתיים ומעוררי מחשבה אשר מעניקים להם השראה למקסם את הפוטנציאל האישי והמקצועי שלהם.

שותפות אימון מקצועית: מתקיימת כאשר האימון כולל הסכם עסקי או חוזה המגדיר את אחריותם של הצדדים.

מאמן מקצועי של ICF: המתחייב בנוסף לאמור מעלה, גם לעשות שימוש בכישורי הליבה של ICF ולציית לקוד האתי של ICF.

כדי להבהיר את התפקידים במערכת היחסים האימונית, ישנו צורך תדיר לעשות הבחנה בין הלקוח והספונסר. ברוב המקרים, הלקוח והספונסר או בעל העניין הנוסף הם אותו אדם וניתן להתייחס אליהם כאל הלקוח. לצורך הבהרה, ICF מגדירה תפקידים אלה באופן הבא:

לקוח: האדם או האנשים אשר עוברים את האימון.

ספונסר - בעל עניין: הישות, או נציגו, אשר משלמת עבור האימון ואחראית לארגון שירותי האימון. בכל המקרים, הסכמי האימון יגדירו מפורשות את הזכויות, התפקידים והאחריות של הלקוח והספונסר כאשר הם אינם אותו אדם.

חלק 2

הסטנדרטים של ICF להתנהלות אתית

הקדמה: מאמנים מקצועיים של ICF שואפים להתנהל בדרכים שיקרינו חיובית על מקצוע האימון, יפגינו כבוד כלפי גישות שונות לאימון ויכירו בכך שהם מחויבים לחוקים ולתקנות הרלוונטיים.

התנהלות מקצועית בכלל

כמאמן:

1. אמנע ביודעין מהצהרות פומביות כוזבות או מוליכות שולל לגבי שירותי כמאמן, או ממצגים שקריים כתובים המתייחסים לעיסוק באימון, להסמכותי או ל- ICF.
2. אציג בצורה מדויקת את כישורי האימון שלי, מומחיותי, ניסיוני, תעודותי והסמכותי מ- ICF.
3. אכיר ואכבד את המאמצים והתרומות של אחרים ולא אציג אותם כשלי.

4. אשאף בכל עת, להכיר בסוגיות אישיות שלי העלולות לסתור או לפגום ביכולות האימון או במערכות היחסים האימוניות. במקרים שבהם העובדות והנסיבות יתבעו זאת, אפנה מידית לקבלת סיוע מקצועי ובהתאם לזה אנקוט בפעולות הנדרשות, כולל השעיית האימון או סיומו.
5. אתנהל בהתאם לקוד האתי של ICF בפעילויות האימון, המנטורינג והסופרוויז'ן.
6. אנהל מחקר ואדווח עליו במסוגלות, ביושר ובהתאם לסטנדרטים מדעיים מוכרים והתוויות מתאימות נדרשות. המחקר שלי ילווה בהסכמות ובאישורים הנדרשים מכל המעורבים ובגישה שתעניק הגנה למשתתפים. המחקר יבוצע תוך הקפדה על החוקים המתאימים במדינה שבה נערך המחקר.
7. אשמור, אחסן ואתפטר מרשומות שנוצרו במהלך האימונים שלי באופן אשר יבטיח סודיות, ביטחון ופרטיות והתאמה לחוקים ולהסכמות המתאימים.
8. אעשה שימוש במידע הקשר של ICF (כתובות דוא"ל, מספר טלפון וכיו"ב) רק באופן ובהיקף שאושרו על ידי ICF.

ניגוד אינטרסים

כמאמן:

9. אחתור להימנע מניגוד אינטרסים, אדון במצבים שכאלה אם ייווצרו בצורה גלויה, ואציע להרחיק עצמי מתהליך האימון במקרה של ניגוד אינטרסים שכזה.
10. אחשוף בפני הלקוח והספונסר כל תגמול שאני עשוי לשלם או לקבל מגורם חיצוני בשל הפניה של הלקוח אלי.
11. אקיים סחר חליפין תמורת שירותים, סחורות או כל תגמול לא כספי אחר רק במצבים שאין בכך כדי לפגוע במערכת היחסים באימון.
12. לא אייצר בידועין, יתרון אישי, מקצועי, כספי או תועלת ממערכת היחסים עם הלקוח מעבר לתגמול שהוגדר בהסכם או בחוזה בינינו.

התנהגות מקצועית עם לקוחות

כמאמן:

13. לא אטעה בידועין או אצהיר הצהרות שקריות לגבי מה שהלקוח או הספונסר יכולים לצפות מתהליך האימון עמי.
14. לא אספק ללקוחות הפוטנציאליים שלי או לספונסרים מידע או ייעוץ שאני יודע שהם מטעים או שקריים.
15. אצור הסכמים או חוזים בהירים עם לקוחותיי או עם הספונסרים. אכבד את כל ההסכמים או החוזים שנוצרו בהקשרן של מערכות יחסים אימוניות מקצועיות.

16. אסביר בקפדנות ואחתור להבטיח, שעוד בטרם החל האימון, יבינו הלקוח שלי והספונסר את מהות האימון, מהות וגבולות הסודיות, ההסדרים הכספיים וכל התנאים האחרים שבהסכם או בחוזה.
17. אציב גבולות ברורים, מתאימים ורגישים תרבותית לגבי כל קשר פיזי עם לקוחותי או עם הספונסרים.
18. אמנע ממעורבות מינית עם לקוחותי או עם הספונסרים.
19. אכבד את זכותו של הלקוח להביא לסיום תהליך האימון בכל שלב שהוא, בכפוף לתנאים שהוגדרו בהסכם או בחוזה. אגלה ערנות לרמזים שהלקוח אינו מפיך יותר תועלת מן האימון.
20. אמליץ ללקוח או לספונסר לבצע את השינוי במידה שאאמין כי שהם יפיקו תועלת רבה יותר ממאמן אחר או משיטה אחרת.
21. אמליץ ללקוח לעשות שימוש בשירותיהם של בעלי מקצוע אחרים במידה ואעריך כי זה מתאים או נחוץ.

סודיות/פרטיות

כמאמן:

22. אשמור ברמות גבוהות של סודיות כל מידע אודות הלקוח והספונסר. יהיה לי הסכם או חוזה ברור בטרם אעביר כל מידע לאדם אחר, אלא אם אדרש לכך על פי חוק.
23. יהיה לי הסכם ברור שיגדיר את העברת המידע בין המאמן, הלקוח והספונסר.
24. בפעילותי כמכשיר מאמנים חדשים, אגדיר עמם מדיניות לשמירת סודיות.
25. אדרוש ממאמנים הפועלים בשירותי ואחרים הכפופים לי ומעניקים שירותים ללקוחותי ולספונסרים שלהם, לגבש הסכמים או חוזים הדבקים בהגדרות הסודיות/פרטיות של ICF ובכלל הקוד האתי של ICF.

חלק 3

התחייבות ICF לאתיקה

כמאמן מקצועי של ICF, אני מכיר את ההתחייבויות האתיות והחוקיות ללקוחות שלי, לספונסרים ולציבור בכלל ומתחייב לכבד אותן. אני מתחייב לציית לקוד האתי של ICF ולפעול בהתאם לסטנדרטים שלו עם המתאמנים שלי.

אם אפר התחייבות זו או כל חלק בקוד האתי של ICF, מוסכם עלי ש - ICF, רשאי על פי החלטתו, לראות בי אחראי לכך. אני גם מביע הסכמתי שאחריותי בגין הפרה זו, תגרוור סנקציות אפשריות כגון אבדן חברותי ב - ICF ואובדן ההסמכה של ה - ICF.